

ԼԻԼԻԹ ԵՐԵՄՅԱՆ

ՀՀ ԱԺ պատգամավորի օգնական, Հայ-Ռուսական (Սլավոնական) համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի, սահմանադրական և մունիցիպալ իրավունքի ամբիոնի մագիստրատուրայի 2-րդ կուրսի ուսանողուհի

**ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՈՐՈՇ
ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ
(ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԵՎ ՊՐԱԿՏԻԿԱՅԻ
ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ)**

Քրեական դատավարությունում կալանավորման ինստիտուտի վերաբերյալ առանձնահատուկ հետաքրքրությունը պայմանավորված է դրա այնպիսի կարգավորմամբ և գործնականում այնպիսի կիրառմամբ, որը, կարծում ենք, պատճառ կարող է հանդիսանալ մարդու ազատության և անձնական անձեռնմխելիության անբախտելի իրավունքի խախտման:

Առկա պրակտիկայի ուսումնասիրությունները վկայում են այն մասին, որ Հայաստանում կալանավորումը որպես խափանման միջոց շատ հաճախ է կիրառվում: Գրավը որպես կալանավորման այլընտրանքային միջոց կիրառվում է չափազանց հազվադեպ: Միևնույն ժամանակ այլ՝ ավելի թեթև խափանման միջոց կիրառելու հնարավորության հարցը որպես կանոն անտեսվում է:

Մինչդեռ, համընդհանուր տարածում ստացած միջազգային իրավական դիրքորոշումների համապատասխան՝ կալանավորումը որպես խափանման միջոց կարող է կիրառվել միայն բացառիկ դեպքերում և դրա կիրառումը գործնականում չպետք է դառնա օրինաչափություն¹:

Նման պայմաններում ակնհայտ է կալանավորման կիրառման վերաբերյալ իրավական կարգավորումների ինչպես նաև առկա արատավոր պրակտիկայի վերանայման անհրաժեշտությունը:

ՀՀ Սահմանադրության համաձայն՝ վավերացված միջազգային պայմանագրերը հանրապետության իրավական համակարգի բաղկացուցիչ մասն են: Եթե նրանցում սահմանված են այլ նորմեր, քան նախատեսված են օրենքներով, ապա կիրառվում են պայմանագրի նորմերը: Այդ

դրույթի ուժով ՀՀ ներպետական օրենսդրության կարգավորումը պետք է համապատասխանի միջազգային գործիքներում ամրագրված պահանջներին:

Մարդու իրավունքներին վերաբերող կարևորագույն միջազգային փաստաթղթերը ամրագրում են ազատության և անձնական անձեռնմխելիության իրավունքը:

Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ ՄԻԵԿ) համաձայն «Յուրաքանչյուր ոք ունի ազատության և անձնական անձեռնմխելիության իրավունք»²:

Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը սահմանում է, որ «Յուրաքանչյուր ոք ունի ապրելու, ազատության ու անձի անձեռնմխելիության իրավունք»³:

«Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին» միջազգային դաշնագրի համաձայն՝ «Ոչ ոք չի կարող ենթարկվել կամայական ձերբակալման կամ կալանավորման: Ոչ ոք չպետք է գրկվի ազատությունից այլ կերպ, քան այնպիսի հիմքերով և այնպիսի ընթացակարգին համապատասխան, որոնք սահմանված են օրենքով»⁴:

ՀՀ ազգային օրենսդրությունում մարդուն ազատությունից գրկելու կամ ազատությունը սահմանափակելու հիմքերն ու մեխանիզմներն ամրագրված են ՀՀ Սահմանադրությանը, ինչպես նաև ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքում (այսուհետ՝ ՔԳՕ): Սահմանադրաիրավական դրույթի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք ունի ազատության և անձեռնմխելիության իրավունք: Մարդուն չի կարելի ձերբակալել, խուզարկել այլ կերպ, քան օրենքով սահմանված կարգով: Նա կարող է կալանավորվել միայն

www.lawinstitute.am

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

դատարանի որոշմամբ՝ օրենքով սահմանված կարգով»⁵։ ՔԳՕ-ում մասնավորապես նշվում է. «Ոչ ոք չի կարող արգելանքի վերցվել և պահվել անազատության մեջ այլ կերպ, քան օրենսգրքով նախատեսված հիմքերով և կարգով։ Կալանավորելը, կալանքի տակ պահելը թույլատրվում է միայն դատարանի որոշմամբ»⁶։

Մարդու իրավունքների պաշտպանության տեսանկյունից առաջնահերթ նշանակություն ունի խափանման միջոց կիրառելու պատշաճ հիմքերի ամրագրումը։ Դրանց ոչ պատշաճ ձևակերպումը կարող է հանգեցնել մարդու ազատության և անձեռնմխելիության անբախտելի բնական իրավունքի խախտման։

ՀՀ ՔԳՕ-ի համաձայն՝ խափանման միջոցներն են՝ կալանավորումը, գրավը, ստորագրությունը չհեռանալու մասին, անձնական երաշխավորությունը, կազմակերպության երաշխավորությունը, հսկողության հանձնելը, հրամանատարության հսկողության հանձնելը⁷։

Կալանավորումը սահմանվում է որպես օրենքով նախատեսված տեղերում և պայմաններում անձին կալանքի տակ պահելը⁸։

ՀՀ ՔԳՕ-ի 135-րդ հոդվածի առաջին մասում սահմանված են կասկածյալի կամ մեղադրյալի նկատմամբ խափանման միջոց կիրառելու հիմքերը. դատարանը, դատախազը, քննիչը կամ հետաքննության մարմինը խափանման միջոց կարող են կիրառել միայն այն դեպքում, երբ քրեական գործով ձեռք բերված նյութերը բավարար հիմք են տալիս ենթադրելու, որ կասկածյալը կամ մեղադրյալը կարող է՝

- 1) թաքնվել քրեական վարույթն իրականացնող մարմնից,
- 2) խոչընդոտել մինչդատական վարույթում կամ դատարանում գործի քննությանը՝ քրեական դատավարությանը մասնակցող անձանց վրա անօրինական ազդեցություն գործադրելու, գործի համար նշանակություն ունեցող նյութերը թաքցնելու կամ կեղծելու, քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի կանչով առանց հարգելի պատճառների չներկայանալու կամ այլ ճանապարհով,
- 3) կատարել քրեական օրենքով չթույլատրված արարք,
- 4) խուսափել քրեական պատասխանատվությունից և նշանակված պատիժը կրելուց,

5) խոչընդոտել դատարանի դատավճռի կատարմանը։

Նախատեսված են նաև կալանավորումը և դրա այլընտրանքային խափանման միջոց գրավը մեղադրյալի նկատմամբ նշանակելու առանձնահատկությունները։

Կալանավորումը (գրավը) կարող է կիրառվել բացառապես.

- ա) դատարանի որոշմամբ,
- բ) դատախազի կամ քննիչի նախաձեռնությամբ կամ դատարանի սեփական նախաձեռնությամբ՝ դատարանում քրեական գործը քննելիս,

գ) մեղադրյալի նկատմամբ հետևյալ իրավական հիմքերից *ցանկացածի* առկայության պարագայում,

- երբ մեղսագրվող հանցագործության համար նախատեսվող ազատազրկման ձևով պատժի առավելագույն ժամկետը գերազանցում է մեկ տարին,

- բավարար հիմքեր կան ենթադրելու, որ մեղադրյալը կարող է կատարել ՔԳՕ-ի 135-րդ հոդվածի առաջին մասով նախատեսված գործողությունները։

Այս համատեքստում ծագում են հետևյալ հարցերը.

- նախատեսված է, արդյոք, ՀՀ օրենսդրությամբ դատարանի պարտականություն՝ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու հարցը քննարկելիս անդրադառնալ նաև այն հարցին, թե կան բավարար հիմքեր ենթադրելու, որ անձը հնարավոր է, որ կատարել է իրեն մեղսագրվող արարքը,

- ինչպե՞ս է պետք հասկանալ «երբ քրեական գործով ձեռք բերված նյութերը բավարար հիմք են տալիս ենթադրելու, որ մեղադրյալը կարող է...» արտահայտությունը ՔԳՕ-ի 135-րդ հոդվածի համատեքստում։

Կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու հարցը քննարկելիս մեղսագրվող արարքին անդրադառնալու դատարանի իրավասության վերաբերյալ

ՄԻԵԿ-ի 5-րդ հոդվածի իմաստից հետևում է, որ անձին ազատությունից զրկելու համար անհրաժեշտ է նրա կողմից հանցագործություն կատարած լինելու հիմնավոր կասկածի առկայություն։ Դա անհրաժեշտ է անձի ազա-

www.lawinstitute.am

տությունը սահմանափակելու օրինականությունը և պատճառաբանվածությունը ապահովելու համար:

Վերոհիշյալ խնդրի մեկնաբանմանն է վերաբերում Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի «Արգելանք կիրառելու, դրա կիրառման պայմանների և չարաշահումների դեմ երաշխիքներ տրամադրելու մասին» թիվ (2006)13 առաջարկը, որի համաձայն՝ անհատները արգելանքի տակ են պահվում հետևյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում.

ա) ողջամիտ կասկած առ այն, որ անձը կատարել է հանցանքը,

բ) հիմնավոր պատճառներ կան ենթադրելու, որ եթե անձն ազատ արձակվի, ապա (I) կթաքնվի կամ (II) կկատարի լուրջ հանցանք, կամ (III) կմիջամտի արդարադատության իրականացման գործընթացին, կամ (IV) լուրջ սպառնալիք կհանդիսանա հասարակական կարգի համար,

գ) անհնար է բավարարել «բ» կետում նշված մտահոգությունները՝ կիրառելով այլընտրանքային միջոցներ,

դ) այս քայլը հանդիսանում է քրեական արդարադատության համակարգում իրականացվող վարույթի մասը՝

«Ողջամիտ կասկած» եզրույթը՝ որպես անձին ձերբակալելու կամ կալանավորելու նվազագույն չափանիշ, ՄԻԵԴ-ի մեկնաբանությամբ հիմնվում է «փաստերի կամ տեղեկությունների առկայության վրա, որոնք կբավականացնեն անաչառ դիտորդին համոզելու, որ տվյալ անձը հնարավոր է կատարել է հանցանք: Սակայն փաստերը, որոնք կասկած են հարուցում, պարտադիր չէ, որ լինեն այնքան համոզիչ, որքան անհրաժեշտ է անձի դատապարտումը կամ նույնիսկ անձի դեմ մեղադրանք առաջադրելն արդարացնելու համար, որոնք կարող են հայտնաբերվել ավելի ուշ՝ քրեական գործի քննության փուլում»¹⁰:

Կալանավորման կիրառման հիմքերի օրենսդրական մեխանիզմները վերլուծվել են նաև Բուլղարիայի, Սլովենիայի, Սերբիայի և Էստոնիայի օրինակով:

Այսպես, Բուլղարիայի ՔԴՕ-ով սահմանված է. «Կալանավորումը որպես խափանման միջոց կիրառվում է դատարանի կողմից, երբ

հիմնավոր կասկած կա առ այն, որ մեղադրյալը կատարել է իրեն մեղսագրվող ազատագրկամաբ պատժվող արարքը, և ապացույց հանդիսացող գործով ձեռք բերված նյութերը վկայում են այն մասին, որ առկա է կալանավորման ենթակա անձի փախուստի կամ նրա կողմից նոր հանցագործություն կատարելու իրական սպառնալիք»¹¹:

Այսպիսով, որպես կալանավորման հիմքերի կիրառման նախապայման՝ ուղղակիորեն նշված է կալանավորվող անձի կողմից հանցագործությունը կատարելու վերաբերյալ «ողջամիտ կասկածի» առկայության անհրաժեշտությունը:

Սլովենիայի քրեադատավարական օրենսդրության համաձայն կալանավորումը որպես խափանման միջոց կիրառվում է, երբ առկա է տվյալ անձի կողմից իրեն մեղսագրվող հանցագործությունը կատարելու վերաբերյալ հիմնավոր կասկածի նախապայմանը և միաժամանակ առկա է օրենսգրքով նախատեսված կալանավորման հիմքերից առնվազն մեկը¹²: Այսպիսով, որպես կալանավորման հիմքերի կիրառման նախապայման ուղղակիորեն նշված է կալանավորվող անձի կողմից հանցագործությունը կատարելու վերաբերյալ «ողջամիտ կասկածի» առկայության անհրաժեշտությունը:

Սերբիայում էլ կալանավորումը կարող է կիրառվել բացառապես այն դեպքում, երբ հիմնավոր կասկած կա առ այն, որ անձը կատարել է իրեն մեղսագրվող արարքը¹³: Միայն այս նախապայմանի առկայության պարագայում է դատարանը քննարկում ՔԴՕ-ով նախատեսված կալանավորման կիրառման հիմքերը և որպես խափանման միջոց կալանավորման կիրառման հարցը:

Այսպիսով, Սերբիայում, ինչպես Բուլղարիայում և Սլովենիայում, «ողջամիտ կասկածի» առկայության անհրաժեշտությունը ուղղակիորեն նախատեսված է քրեական դատավարության օրենսդրությամբ որպես կալանավորման հիմքերի կիրառման նախապայման:

Թեև Էստոնիայի օրենսդրությամբ որպես կալանավորման հիմքերի կիրառման նախապայման «ողջամիտ կասկածի» առկայության անհրաժեշտությունը ուղղակիորեն նշված չէ, այնուամենայնիվ այն բխում է ՔԴՕ-ում տեղ գտած

կարգավորումների ընդհանուր տրամաբանություննից: Այսպես, օրինակ, Էստոնիայի ՔԴՕ-ի համաձայն՝ անձի նկատմամբ կալանավորումը կիրառելիս նախաքննության նկատմամբ դատական վերահսկողություն իրականացնողն ուսումնասիրում է քրեական գործի նյութերը և հարցաքննում է կալանավորման ենթակա անձին՝ պարզելու, թե արդյոք կալանավորման մասին միջնորդությունը պատճառաբանված է: Դատախազը, ինչպես նաև կալանավորման ենթակա անձի միջնորդությամբ իր պաշտպանը, հարցաքննվում են նախաքննության նկատմամբ դատական վերահսկողություն իրականացնող անձի կողմից, և նրանց արտահայտած դիրքորոշումը ենթակա է գնահատման¹⁴:

Անհրաժեշտ է ոչ միայն վերլուծել մեղադրյալի և արարքի միջև կապի առկայությունը, այլև բացահայտել այն ծանրակշիռ հանգամանքները, որոնք հիմք են տալիս եզրակացնել, որ մեղադրյալը հենց այն անձն է, ով ենթադրաբար կատարել է մեղսագրվող արարքը¹⁵:

ՀՀ Սահմանադրությամբ նախատեսված է, որ մարդուն կարելի է ազատությունից զրկել օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով: Օրենքը կարող է նախատեսել ազատությունից զրկում, երբ առկա է հանցագործություն կատարած լինելու հիմնավոր կասկած, կամ, երբ դա անհրաժեշտ է անձի կողմից հանցագործության կատարումը, կամ այն կատարելուց հետո նրա փախուստը կանխելու նպատակով¹⁶:

Հարկ է նշել, որ ՀՀ ՔԴՕ-ի որևէ դրույթով ուղղակիորեն սահմանված չէ դատարանի պարտականությունը՝ մինչդատական վարույթում կալանավորման հարցը որոշելիս ստուգել կալանավորվող անձի կողմից հանցագործությունը կատարելու վերաբերյալ «ողջամիտ կասկածի» առկայությունը: ՔԴՕ-ով, սակայն, նախատեսված է, որ կալանավորումը որպես խափանման միջոց կիրառելու մասին քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի որոշումը պետք է լինի պատճառաբանված, բովանդակի մեղադրյալին վերագրվող հանցագործության մասին նշումներ և համապատասխան խափանման միջոցն ընտրելու անհրաժեշտության մասին հիմնավորում¹⁷: Գործնականում, որպես վերագրվող հանցագործության մասին նշումներ են ընդունվում, օրինակ, քրեական գործ հարուցելու մասին որոշու-

մը, անձին որպես կասկածյալ ներգրավելու մասին որոշումը, եթե անձի գտնվելու վայրն անհայտ է, ապա նրա նկատմամբ հետախուզում հայտարարելու մասին որոշումը, անձին որպես մեղադրյալ ներգրավելու մասին որոշումը: Ամեն դեպքում վերագրվող հանցագործության մասին նշումների առկայությունը անպայմանորեն չի նշանակում, որ առկա է «հիմնավոր կասկած» առայն, որ մեղադրյալը, հավանաբար, կատարել է իրեն վերագրվող հանցագործությունը: Պետք է նշել, որ եթե կալանավորումը որպես խափանման միջոց կիրառելու հարցը քննարկելիս դատարանները բարեխղճորեն ցուցաբերեն պատշաճ ջանասիրություն (due diligence), ապա օրենսդրական բարեփոխումների խնդիր չի առաջանա: Այս պարագայում դատարաններն, առաջնորդվելով ՔԴՕ-ի վերը նշված դրույթով, կալանավորման հարցը քննարկելիս կանդադառնան նաև «հիմնավոր կասկածի» առկայությանն առայն, որ մեղադրյալը, հավանաբար, կատարել է իրեն վերագրվող հանցագործությունը: Սակայն դատական պրակտիկան վկայում է այն մասին, որ դատարանները որպես կանոն չեն անդրադառնում կալանավորման համար անհրաժեշտ «ողջամիտ կասկածի» առկայությանը. «դատավորները ստուգում են, թե արդյոք ձերբակալված անձը պետք է մնա արգելանքի տակ՝ առանց առաջին հերթին ստուգելու, թե արդյոք առկա էին անձին ձերբակալելու հիմքեր, մեծ մասամբ հիմնվելով այն կանխավարկածի վրա, որ ոստիկանության կողմից իրականացված ձերբակալությունն օրինական է: Եթե դատավորը չի պարզում ձերբակալության համար անհրաժեշտ ողջամիտ կասկածի առկայությունը, ապա նման դատական վերահսկողությունը չի համապատասխանում արդար դատաքննության միջազգային չափանիշներին»¹⁸:

Այսպիսով, հաշվի առնելով անհատակ օրենսդրական կարգավորման արդյունք հանդիսացող այս հարցի վերաբերյալ Հայաստանում ձևավորված արատավոր դատական պրակտիկան, որն ակնհայտորեն չի համապատասխանում միջազգային նվազագույն չափանիշներին, և դրա հետևանքով տեղի ունեցող մարդու ազատության և անձի անձեռնմխելիության իրավունքի խախտումները՝ կարծում ենք, որ խնդրի լուծումը օրենսդրության բարելավվումն է: Մասնա-

վորապես, խնդիրը կարող է իր դրական լուծումը ստանալ, եթե որպես կալանավորման հիմքերի կիրառման նախապայման ուղղակիորեն նշված լինի դատարանի կողմից «ողջամիտ կասկածի» առկայության ստուգման անհրաժեշտությունը:

Այլ կերպ ասած՝ նպատակահարմար կլինի ԲԴՕ-ով հստակ սահմանել դատարանների կողմից «ողջամիտ կասկածի» առկայության ստուգումը՝ որպես կալանավորման մասին հարցը քննելիս դատարանների պարտականություն:

Խափանման միջոց կիրառելու հիմքերի հիմնավորվածությունը

ՀՀ ԲԴՕ-ի 135-րդ հոդվածում սպառնիչ թվարկված են այն հանգամանքները, որոնք հիմք են ծառայում խափանման միջոց, ներառյալ կալանավորում կիրառելու համար: Նշված է նաև, որ այդ հիմքերը կարող են կիրառվել, երբ քրեական գործով ձեռք բերված նյութերը բավարար հիմք են տալիս ենթադրելու, որ մեղադրյալը հնարավոր է կատարի հոդվածում թվարկված արարքներից մեկը: Պրակտիկան վկայում է այն մասին, որ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու միջնորդության մեջ դատախազը կամ քննիչը բավարարվում են, որպես կանոն, շարադրելով 135-րդ հոդվածում թվարկված հիմքերի օրենսդրական տեքստը: Այլ կերպ ասած՝ այդ միջնորդություններում չեն ներառվում քրեական գործով ձեռք բերված այնպիսի նյութեր, որոնք բավարար կլինեին ենթադրելու, որ մեղադրյալը կարող է կատարել որևէ արարք, որն օրենքով նախատեսված կալանավորման հիմք է:

«Իրենց որոշումներում դատավորներն օգտագործում էին ստանդարտ արտահայտություններ և հղումներ օրենսդրական դրույթներին, իսկ տարբեր դատարանների որոշումները գարմանալիորեն նման էին միմյանց: Ստանդարտ, ձևանմուշ որոշումների ընդունումը և կալանավորումն արդարացնող համոզիչ հիմքեր ապահովելու պարտականությունը չկատարելը, հիմնվելով ձևանմուշների և վերացական արտահայտությունների վրա, հանդիսանում են մարդու իրավունքներին առնչվող միջազգային նորմերով ամրագրված ազատության իրավունքի լուրջ սահմանափակումներ»¹⁹:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանը Ասլան Ավետիսյանի իր նախադեպային որոշման մեջ նշել է,

որ գործի շրջանակում «բավարար չէր օրենքով նախատեսված հիմքերի պարզ շարադրանքը, այլ անհրաժեշտ էր կիրառել դատական ակտի պատճառաբանվածության առավել բարձր չափանիշ՝ դատարանի հետևությունները հիմնավորել գործի փաստական տվյալներով»: Վճռաբեկ դատարանն իր հետևություններն ամրապնդել է՝ հղում կատարելով Եվրոպական դատարանի Յագսինն ու Մաժինն ընդդեմ Թուրքիայի (8 հունիսի 1995 թ. գանգատ թիվ 16419190, կետ 52) գործին, որի վճռում նշված է, որ դատարանն, անշուշտ, ոչ մի դեպքում թույլատրելի չի համարի որևէ դատական որոշում, որը հիմնված կլինի ստանդարտ ձևակերպումների վրա, առանց արդարադատությունից թաքնվելու վտանգի առկայության պատճառների որևիցե պարզաբանման:

Մինչդեռ ՀՀ ԲԴՕ-ով հստակ սահմանված է, որ խափանման միջոց կիրառելու մասին որոշումը պետք է լինի պատճառաբանված և բովանդակի կոնկրետ խափանման միջոցն ընտրելու անհրաժեշտության մասին հիմնավորում²⁰: Սահմանված է նաև, որ դատախազի կամ քննիչի՝ անձին կալանավորելու մասին միջնորդության որոշմանը կցվում են այդ միջնորդության հիմնավորվածությունը հաստատող նյութերը: Գատակորը միջնորդությունը քննարկելիս իրավունք ունի պահանջել այն հիմնավորող լրացուցիչ նյութեր, բացատրություններ²¹:

Անդրադառնալով հարցին՝ իրավակիրառ պրակտիկայում պետք է տարանջատվեն «հիմք», «հիմնավորում» և «հիմնավորվածություն» եզրույթների բովանդակությունը: Այս համատեքստում հիմքը նախատեսված պայմանն է, հիմնավորումը՝ հիմքի կիրառման անհրաժեշտության պատճառաբանվածությունն է, իսկ հիմնավորվածությունը՝ հիմքի և հիմնավորման գնահատման արդյունքում արված հետևությունն է:

Գնահատելով ձևավորված իրավակիրառ պրակտիկան և օրենսդրությունը՝ եզրահանգումն այն է, որ պատշաճ ջանասիրությամբ օրենսդրության կիրառման դեպքում հնարավոր կլինի խուսափել անօրինական կալանավորումներից: Այս դեպքում արդյունավետ կլինեն իրավապահ մարմինների և արդարադատությունն իրականացնող մարմինների համար կազմակերպել հատուկ ծրագրով ուսումնական դասընթաց-

www.lawinstitute.am

ներ: Դրան զուգահեռ արդյունավետ կլինի կալանավորման գործընթացում մարդու ազատություններին և իրավունքներին վերաբերող չափորոշիչների ակնհայտ և կոպիտ խախտումներ թույլ տվող պաշտոնատար անձանց նկատմամբ կիրառել կարգապահական տույժեր, եթե նրանց

արարքը չի պարունակում քրեական հանցագործության հատկանիշներ: Նման հատկանիշների առկայության դեպքում անհրաժեշտ է հետևողականորեն կիրառել պատասխանատվության անխուսափելիության սկզբունքը:

¹ St'u Michael and Brian Hill v. Spain, Communication No. 526/1993, U.N. Doc. CCPR/C/59/D/526/1993 (2 April 1997), para 12.3. – see at: <http://www1.umn.edu/humanrts/undocs/html/VWS526.HTM>; Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw: March 8, 2010, Final Report - Trial Monitoring Project in Armenia (April 2008 – July 2009), p. 16.

² Տե՛ս ՄԻԵԿ, հոդված 5(1):

³ Տե՛ս ՄԻՀՀ, հոդված 3:

⁴ Տե՛ս ՔՔԻՄԴ, հոդված 9(1):

⁵ Տե՛ս ՀՀ Սահմանադրություն, հոդված 16:

⁶ Տե՛ս ՀՀ ՔԳՕ, հոդված 11 (1-3):

⁷ Տե՛ս Ibid., հոդված 134 (2):

⁸ Տե՛ս Ibid., հոդված 137 (1):

⁹ Տե՛ս Recommendation (2006)13 of the Committee of Ministers, adopted on 27 September 2006 by the Committee of Ministers, points 3(1), 3(3) and 7.

¹⁰ Տե՛ս K. F. v. Germany, Judgement of 27 November 1997, para 2 (a) - see at:

http://www.cwsl.edu/content/brooks/K_F_Germany.pdf See also: Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom, Judgement of 30 Aug 1990, para 32.

¹¹ Տե՛ս Criminal Procedure Code of Bulgaria, article 63 (1) .

¹² Տե՛ս Criminal Procedure Code of Slovenia, article 201.

¹³ Տե՛ս Criminal Procedure Code of Serbia, article 174 (1).

¹⁴ Տե՛ս Criminal Procedure Code of Estonia, article 131 (3).

¹⁵ Տե՛ս “Precedents and Commentaries to the 5th article of the European Convention on Human Rights”, Monica Makovey and S.A. Razumov, Moscow 2002, p. 45.

¹⁶ Տե՛ս ՀՀ Սահմանադրություն, հոդված 16 (1.4):

¹⁷ Տե՛ս ՀՀ ՔԳՕ, հոդված 136:

¹⁸ Տե՛ս Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw: March 8, 2010, Final Report - Trial Monitoring Project in Armenia (April 2008 – July 2009), p. 18.

¹⁹ Տե՛ս Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw: March 8, 2010, Final Report - Trial Monitoring Project in Armenia (April 2008 – July 2009), p. 19.

Տե՛ս` Mansur v. Turkey, Judgement of 8 June 1995, para 55.

²⁰ Տե՛ս ՀՀ ՔԳՕ, հոդված 136 (1):

²¹ Տե՛ս Ibid, հոդված 285:

Օգտագործված գրականություն

1. ՀՀ Սահմանադրություն:
2. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրք:
3. Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվեցիա:
4. Մարդու իրավունքներ համընդհանուր հռչակագիր:
5. Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների միջազգային դաշնագիր:
6. Բուլղարիայի քրեական դատավարության օրենսգիրք:
7. Սլովենիայի քրեական դատավարության օրենսգիրք:
8. Սերբիայի քրեական դատավարության օրենսգիրք:
9. Էստոնիայի քրեական դատավարության օրենսգիրք:
10. Recommendation (2006)13 of the Committee of Ministers, adopted on 27 September 2006 by the Committee of Ministers.

11. Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw: March 8, 2010, Final Report - Trial Monitoring Project in Armenia (April 2008 – July 2009).
12. Lazareva V. A. “Problems of Theory and Practice of Judicial Defense in Criminal Proceedings”. – Samara, pub. University of Samara, 1999.
13. Գլխավորի Ս. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսդրության համապատասխանությունը մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Եվրոպական կոնվենցիայի 5-րդ, 6-րդ, 13-րդ հոդվածներին և 7-րդ արձանագրության 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ հոդվածներին (համեմատախրավական ուսումնասիրություն), Եր., Ասողիկ, 2001:
14. “ЕКЧП статья 5: прецеденты и комментарии”. Моника Маковей и Разумов С.А. Москва 2002.

Նախադեպեր

1. *Michael and Brian Hill v. Spain*, Communication No. 526/1993, U.N. Doc. CCPR/C/59/D/526/1993 (2 April, 1997).
2. *K. F. v. Germany*, Judgement of 27 November 1997.
3. *Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom*, Judgement of 30 Aug 1990.
4. *Mansur v. Turkey*, Judgement of 8 June 1995.
5. ՀՀ վճռաբեկ դատարան, Ասլան Ավետիսյանի գործը (ԱՎԴ /0022/06/08), 31 հոկտեմբեր, 2008:

РЕЗЮМЕ

Некоторые проблемы, связанные с институтом ареста (соотношение права и практики)

В статье обсуждается вопрос относительно обоснованности оснований применения мер пресечения, а также необходимости законодательного закрепления обязанности суда, при применении меры пресечения, рассматривать наличие достаточных оснований предположить, что лицо, возможно, совершило вменяемое ему деяние.

SUMMARY

On some issues of the institution of detention (correlation of law and practice)

In the article is raised the question concerning justification of the grounds for applying restraint measures, and the issue of the necessity to stipulate in the RA legislation the obligation of the court, when applying detention, to consider if there are sufficient grounds to assume that the person might have carried out the deed ascribed to him.